

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2023. gada 7. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Regula (ES) 2015/1589 – Pastāvošs atbalsts un jauns atbalsts – Atbalsts, kas piešķirts, neievērojot LESD 108. panta 3. punktā paredzētās procesuālās normas – Regulas (ES) 2015/1589 17. pantā paredzētā noilguma termiņa beigas – Valsts tiesas pienākums uzdot atgūt atbalstu

Lietā C-700/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa, Čehijas Republika) iesniegusi ar 2022. gada 26. septembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 15. novembrī, tiesvedībā

RegioJet a.s.,

STUDENT AGENCY k.s.

pret

České dráhy a.s.,

Správa železnic, státní organizace,

Česká republika, Ministerstvo dopravy,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*], tiesneši O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] (referents), S. Rodins [*S. Rodin*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerāladvokāts: A. Rants [*A. Rantos*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *RegioJet a.s.* un *STUDENT AGENCY k.s.* vārdā – *O. Doležal*, advokāts,

* Tiesvedības valoda – čehu.

- *České dráhy a.s.* vārdā – *J. Kindl* un *K. Muzikář*, advokāti,
- Eiropas Komisijas vārdā – *P. Němečková*, *A. Steiblytė* un *B. Stromsky*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklausišanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 108. panta 3. punktu un Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.), 17. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *RegioJet a.s.* un *STUDENT AGENCY k.s.*, no vienas puses, un saskaņā ar Čehijas tiesībām dibinātu dzelzceļa uzņēmumu *České dráhy a.s.*, dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju Čehijas Republikā *Správa železnic státní organizace* (Valsts dzelzceļa pārvalde, Čehijas Republika), kā arī *Česká republika, Ministerstvo dopravy* (Transporta ministrija, Čehijas Republika), no otras puses, par valsts atbalsta, kuru esot saņēmusi *České dráhy*, atgūšanu.

Atbilstošās tiesību normas

- 3 Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktā un f) punktā ir noteikts:

“Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

[..]

b) “pastāvošais atbalsts” ir:

[..]

iv) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu saskaņā ar šīs regulas 17. pantu;

[..]

f) “nelikumīgs atbalsts” ir jauns atbalsts, kas ieviests, pārkāpjot [LESD] 108. panta 3. punktu.”

- 4 Regulas 2015/1589 17. pantā ir paredzēts:

“1. Uz [Eiropas] Komisijas tiesībām atgūt atbalstu attiecas desmit gadu noilguma termiņš.

2. Noilguma termiņš sākas dienā, kad nelikumīgais atbalsts piešķirts saņēmējam vai nu kā individuāls atbalsts, vai arī kā atbalsts saskaņā ar atbalsta shēmu. Visas darbības attiecībā uz nelikumīgu atbalstu, kuras veic Komisija vai dalībvalsts pēc Komisijas lūguma, pārtrauc noilguma periodu. Pēc katra pārtraukuma noilgums sākas no jauna. Noilguma termiņu pārtrauc uz laiku, kamēr Komisijas lēmumu izskata Eiropas Savienības Tiesas procesā.

3. Jebkāds atbalsts, attiecībā uz kuru ir beidzies noilguma periods, uzskatām[s] par pastāvošu atbalstu.”

- 5 Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108.] panta piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.), 15. pantā bija paredzēti noteikumi, kas ir identiski Regulas 2015/1589 17. pantam.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 6 2008. gada 26. jūnijā Čehijas Republikā reģistrēts dzelzceļa uzņēmums *České dráhy* noslēdza līgumu ar Valsts dzelzceļa pārvaldi, ar kuru pirmais minētais uzņēmums nodeva otram daļu no sava uzņēmuma.
- 7 *České dráhy* konkurentes *RegioJet* un *STUDENT AGENCY* apgalvo, ka *České dráhy* šajā darījumā saņemtā cena ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē un ka tas ir nelikumīgs, jo tas nav paziņots Komisijai, un tā to arī nav atļāvusi.
- 8 Strīds Čehijas tiesās par šo jautājumu tika nodots *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa, Čehijas Republika).
- 9 Šajā strīdā it īpaši rodas jautājums, vai uz Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētā noilguma termiņa izbeigšanos var atsaukties valsts tiesa, kurā ir celta prasība par nelikumīga valsts atbalsta atgūšanu.
- 10 Šādos apstākļos *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [LESD] 108. panta 3. punkta pēdējais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai tiesvedībā, kas uzsākta pēc trešās personas (konkurenta) lūguma, ir pienākums uzdot atbalsta saņēmējam atmaksāt atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot šo tiesību normu, pat tad, ja (līdz tiesas lēmuma pieņemšanas dienai) ir iestājies noilguma termiņš Komisijas tiesībām saskaņā ar [Regulas 2015/1589] 17. panta 1. punktu, kā rezultātā piešķirtais atbalsts ir uzskatāms par pastāvošu atbalstu saskaņā ar šīs regulas 1. panta b) punkta iv) apakšpunktu un 17. panta 3. punktu?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 11 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LESD 108. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesas var piespriest atmaksāt tādu valsts atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot šajā tiesību normā paredzēto iepriekšējas paziņošanas pienākumu, pat ja attiecībā uz šo atbalstu ir beidzies Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētais noilguma termiņš, un tāpēc tas ir jāuzskata par pastāvošu atbalstu, piemērojot šīs regulas 1. panta b) punkta iv) apakšpunktu un 17. panta 3. punktu.
- 12 Vispirms jānorāda, ka uzdotais jautājums ir balstīts uz vairākām premisām un it īpaši uz to, ka attiecīgais pasākums ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē – tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, it īpaši ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju un iespējamās Komisijas vērtējumus un analizējot tai iesniegto sūdzību par šo pasākumu.

- 13 Attiecībā uz uzdoto jautājumu jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesām un Komisijai ir papildinošas un atšķirīgas lomas. Lai gan atbalsta pasākumu saderības ar kopējo tirgu izvērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas, kuras darbību kontrolē Eiropas Savienības tiesas, kompetencē, tomēr valstu tiesas rūpējas, lai gadījumos, kad nav izpildīts LESD 108. panta 3. punktā paredzētais pienākums par valsts atbalstu iepriekš paziņot Komisijai, tiktu nodrošināta indivīdu tiesību aizsardzība (spriedums, 2006. gada 5. oktobris, *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 37. un 38. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 14 Tādējādi valsts tiesām ir jānodrošina indivīdiem, kuri ir tiesīgi atsaukties uz paziņošanas pienākuma neizpildi, ka tiesas saskaņā ar savas valsts tiesībām izdarīs secinājumus gan attiecībā uz atbalsta pasākumu īstenošanas aktu spēkā esamību, gan uz finanšu atbalsta atmaksāšanu, kurš piešķirts, neievērojot šo tiesību normu vai iespējamās pagaidu pasākumus (spriedums, 2006. gada 5. oktobris, *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 15 Attiecībā uz Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētā desmit gadu noilguma termiņa iespējamās izbeigšanās ietekmi šajā ziņā vispirms jāatgādina, ka šajā regulā ir ietverti procesuāli noteikumi, kas piemērojami visām administratīvajām procedūrām valsts atbalsta jomā, kuras tiek izskatītas Komisijā, ar to kodificē un pamato Komisijas praksi valsts atbalsta pārbaudes jomā un tā neietver nevienu noteikumu par valsts tiesu pilnvarām un pienākumiem, kurus joprojām reglamentē Līguma tiesību normas, kā tās interpretējusi Tiesa (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, 66. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2020. gada 30. aprīlis, *Nelson Antunes da Cunha*, C-627/18, EU:C:2020:321, 32. punkts).
- 16 Turpinājumā Tiesa arī precizēja, ka Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā ir paredzētas tikai Komisijas pilnvaras valsts atbalsta atgūšanas jomā (pēc analogijas skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, 52. un 61. punkts, kā arī, šajā nozīmē, 2020. gada 30. aprīlis, *Nelson Antunes da Cunha*, C-627/18, EU:C:2020:321, 30. punkts).
- 17 Tādējādi Tiesa nosprieda, ka šī noilguma izbeigšanās sekas nevar būt tādas, ka nelikumīgs valsts atbalsts tiek atzīts par likumīgu ar atpakaļejošu spēku tikai tādēļ, ka tas kļūst par pastāvošu atbalstu un ka pēc tam prasībai par zaudējumu atlīdzību, ko pret attiecīgo dalībvalsti cēlušī indivīdi un konkurenti, kurus skāris piešķirtais nelikumīgais atbalsts, tiktu atņemts jebkāds juridiskais pamatojums. Jebkāda citāda interpretācija nozīmētu, ka tiek samazināts pienākuma paziņot par atbalsta pasākumiem, kas ir uzlikts dalībvalstīm, apjoms, un tādējādi LESD 108. panta 3. punktam tiktu atņemta tā lietderīgā iedarbība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, 62. un 63. punkts).
- 18 Turklāt Tiesa arī precizēja, ka šo noilguma termiņu kompetentās valsts iestādes nelikumīga atbalsta atgūšanas procedūrai nevar piemērot nedz tieši, nedz netieši, nedz pēc analogijas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 109. punkts).
- 19 Šajā ziņā jāatgādina, ka tad, ja attiecīgajā jomā nav Savienības tiesiskā regulējuma, nelikumīgā atbalsta atgūšana ir jāveic saskaņā ar piemērojamajās valsts tiesību aktos paredzēto īstenošanas kārtību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 108. punkts). Šajā kontekstā iespējami piemērojamie noilguma noteikumi tādējādi ir valsts tiesību

noteikumi, ievērojot efektivitātes un līdzvērtības principus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, 73. punkts).

- 20 Attiecībā uz saņēmēja uzņēmuma *České dráhy* argumentiem, tam apgalvojot, ka pastāvoša atbalsta gadījumā, uz kuru attiecas LESD 108. panta 1. punkts, valsts tiesām nav pilnvaru uzdot tā atgūšanu, ir jānorāda, ka pamatlieta attiecas uz īpašu gadījumu, kurā, piešķirot attiecīgo atbalstu, esot pārkāpts LESD 108. panta 3. punkts. Kā atgādināts šī sprieduma 17. punktā, Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētā noilguma termiņa izbeigšanās sekas nav tādas, ka nelikumīgs valsts atbalsts tiktu atzīts par likumīgu ar atpakaļejošu spēku tikai tādēļ, ka tas kļūst par pastāvošu atbalstu.
- 21 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdoto jautājumu jāatbild, ka LESD 108. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesas var piespriest atmaksāt tādu valsts atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot šajā tiesību normā paredzēto iepriekšējas paziņošanas pienākumu, pat ja attiecībā uz šo atbalstu ir beidzies Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētais noilguma termiņš, un tāpēc tas ir jāuzskata par pastāvošu atbalstu, piemērojot šīs regulas 1. panta b) punkta iv) apakšpunktu un 17. panta 3. punktu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 22 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

LESD 108. panta 3. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

valsts tiesas var piespriest atmaksāt tādu valsts atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot šajā tiesību normā paredzēto iepriekšējas paziņošanas pienākumu, pat ja attiecībā uz šo atbalstu ir beidzies Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai, 17. panta 1. punktā paredzētais noilguma termiņš, un tāpēc tas ir jāuzskata par pastāvošu atbalstu, piemērojot šīs regulas 1. panta b) punkta iv) apakšpunktu un 17. panta 3. punktu.

[Paraksti]